SÆRUTSKRIFT

Arkivsak: 18/2728

SAKSUTVALG: FORBEREDELSE AV KOMMUNENS HØRINGSUTTALELSE TIL NY FJELLOV

Saksbehandler:	Geir Halvor Vedum	Arkiv:
Saksnr.:	**Utvalg**	**Møtedato**
19/19	Kommunestyret	21.02.2019

Vedlegg:

1. Lovforslag – Forslag til lov om bruk og styring av rettar m.m. i statsallmenningane (fjellova)

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt):

1. Høringsbrev NOU 2018:11 NY FJELLOV, datert 29.08.2018
2. Høring – NOU (NORGES OFFENTLIGE UTREDNINGER) 2018:11 – NY FJELLOV datert 01.10.2018
3. Møteprotokoller fra saksutvalgets møter av 14. januar og 4. februar 2019

Sammendrag:
Landbruks- og matdepartementet har sendt på høring forslag til ny fjellov. Lovforslaget tar sikte på å slå sammen fjellova og statsallmenningslova til en ny fjellov og at de lokale fjellstyrene bl.a. skal overta skog- og virkesrettsforvaltningen i de statsallmenningene som har virkesrett. Formålet med lovforslaget er forenkling og en tydeliggjøring av myndighetsforholdet i statsallmenningene. Statskog SF blir mer rendyrket som grunneier i statsallmenningene.

Saksutvalget tilrår at kommunen støtter hovedlinjene i lovforslaget. Det legges vekt på at kommunenes rolle i statsallmenningsforvaltningen må styrkes, og at ansvarsforholdet mellom bl.a. kommunen, fjellstyret og grunneier Statskog SF må klargjøres. Saksutvalget mener det er viktig at de gamle bruksrettene i statsallmenningene stadfestes, og at allmenningsretten kan utvikles i takt med endringene i landbruket og samfunnet ellers. Det er viktig at mer av statsallmenningsforvaltningen flyttes til lokalt beslutningsnivå, og at en større del av verdiskapningen beholdes lokalt. Innenbygdsboendes rettigheter til jakt og fiske videreføres, og kommunene gis frihet til å avgjøre hvordan fjellstyrene skal organiseres, også etter evt. kommunesammenslåinger. Prinsippet om at statsallmenningsgrunn i hovedsak ikke kan avhendes blir videreført.

Saksutvalget foreslår 15 konkrete punkter som Øyer kommunes høringsuttalelse.

Saksopplysninger:
Landbruks- og matdepartementet har sendt på høring forslag til ny fjellov. Høringsfristen er 28. februar 2019. Høringsbrevet og hele NOU 2018:11 kan leses her:
https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2018-11/id2605120/

I kst-sak 124/18 behandlet i kommunestyret 13. desember 2018 ble det vedtatt at Øyer kommune skal avgi høringsuttalelse. Det ble utnevnt et eget saksutvalg som skal legge fram innstilling i kommunestyret i februar 2019. Fra posisjonen i kommunestyret ble valgt Ole Hageløkken (leder) og Mari Botterud. Opposisjonen har utnevnt Laila Jonassen Skåden. Rådmannen har bedt Landbrukskontoret i Lillehammer-regionen om å stille med sekretær for utvalget. Saksutvalget har hatt to møter.

Bakgrunn:
Statsallmenningslovverket består i dag av to lover; Lov om utnytting av rettar og lunnende m.m. i statsallmenningane (fjellova) av 1975 og Lov om skogsdrift m.v. i statsallmenningene (statsallmenningsloven) av 1992. Dette er sektorlover med formål å forvalte rettigheter og myndighet i statsallmenningene. Ved sektorovergripende lover som plan- og bygningsloven skjer en viktig koordinering av sektorlovene. Det betyr at vedtak etter fjelloven ikke kan gå over f.eks. kommunale vedtak etter plan og bygningsloven.

I Øyer er skogen forvalta etter Lov om bygdeallmenninger (bygdeallmenningsloven) av 1992. Dette forholdet vil bli nærmere omtalt.

Fjelloven er nå 44 år gammel og både det norske samfunnet og landbruket har endret seg mye siden den ble vedtatt. Landbruket har vært gjennom, og er fortsatt inne i, en strukturrasjonalisering som innebærer færre men større bruk. Som en konsekvens av dette er en stor andel av dyrkamarka nå drevet på leiebasis. Bruken av fjellet har endret seg i takt med dette, det har vært en stor nedgang i tradisjonell seterdrift og beitebruken har endret seg i retning av spesialisering med mindre grad av sambeiting. På landsbasis er beitebruken i utmark redusert. Samtidig har befolkningen i Norge fått en høyere levestandard og mer fritid. Dette har gitt økt etterspørsel etter jakt-, fiske- og friluftstilbud, tilrettelagte både sommer- og vintersportstilbud og tilgang til tomter for fritidsbebyggelse.

Ved siden av odelsretten er allmenningsretten et av våre eldste rettsinstitutter. Allmenningsretten har utviklet seg over lang tid og mange sentrale rettslige prinsipper har blitt dannet både gjennom lovverk og rettspraksis opp gjennom tidene. Med dagens statsallmenningslovgivning er det to lovverk som danner to ulike forvaltningssystemer. Etter manges oppfatning er regelverket uoversiktlig og vanskelig tilgjengelig. Det har også oppstått diskusjoner om hvilket innhold allmenningsrettighetene har, og om myndighets- og rollefordelingen mellom ulike organer i forvaltningen av statsallmenningene. Med formål å klargjøre og forenkle lovverket har regjeringen tatt initiativ til å revidere statsallmenningslovgivningen. I kongelig resolusjon av 4. mars 2016 ble det oppnevnt et utvalg med oppgave å avgi innstilling til ny fjellov. Utvalget har bestått av 12 personer med ulik fagbakgrunn og interessemessig tilknytning. Det har vært ledet av høyesterettsdommer Karl Arne Utgård.

Mandat:
Utvalget har hatt følgende hovedmandat:

1. Lovrevisjonen skal i første rekke ta sikte på forenklinger av lovverk og administrasjon av statsallmenningene
2. Lovutvalget skal ta sikte på å utarbeide en samlet lov for statsallmenningene
3. Utvalget skal ta utgangspunkt i de grunnleggende rettslige forholdene som gjør seg gjeldende i statsallmenningene, der staten er grunneier, og der retten til jordbrukstilknyttet allmenningsbruk ligger til bygder som fra gammel tid har slik rett. Lovforslaget skal samtidig ivareta grunnlaget for samisk kultur, samiske rettigheter og interesser, herunder reindriften, i statsallmenningene. Folkerettens regler om urfolk og minoriteter, herunder urfolks rett til deltagelse i forvaltningen av naturressurser, skal ligge til grunn for utvalgets arbeid.
4. De sentrale rettigheter og prinsipper i allmenningsretten skal videreføres, herunder prinsippet for tilkjennelse og bortfall av bruksretter, og prinsippet om at rettene skal kunne utøves på en måte som er i samsvar med rasjonell bruk og som er naturlig etter «tida og tilhøva» jf. fjelloven § 2 første ledd og statsallmenningslovens § 2-2 første ledd.
5. Utvalget skal legge vekt på betydningen av det lokale selvstyret og at lokal kompetanse i fjellbygdene er avgjørende for god lokal forvaltning. Handlingsrommet til det lokale selvstyret bør derfor videreføres, og helst styrkes. Lovutvalget skal også vurdere om det er formålstjenlig å bringe kommunene sterkere inn i forvaltningen av statsallmenningene, samt hvordan lovverket kan bidra til å fremme verdiskapning og effektiv, bærekraftig ressursutnyttelse.

Statsallmenningslovutvalgets innstilling:
Utvalget overleverte sin innstilling til Landbruks- og matdepartementet den 22. juni 2018. Hovedlinjene i innstillinga følger gjeldende rett både i fjellova og statsallmenningslova. Det foreslås at både fjellova og statsallmenningslova avløses av en ny fjellov som skal forvalte bruksrettene både til beite, seter, jakt, fiske etc., og hogst- og virkesretten. Utvalget har imidlertid vært delt på mange sentrale emner og dissensene og mindretallsmerknader er gjort tydelige i det foreliggende lovforslag. I det følgende refereres utvalgte momenter fra utvalgets innstilling, med vekt på nye momenter, momenter med betydning lokalt og momenter hvor det har vært dissens. Det gjøres oppmerksom på at dette ikke er en fullstendig gjennomgang.

1. *Innledning og formål:*

Den nye loven skal hete Lov om bruk og styring av rettar m.m. i statsallmenningane (fjellova).

Formålet er å legge til rette for en bærekraftig bruk av statsallmenningene, til beste for de med allmenningsrett, samisk reindrift, for allmenningsbygdene og for allmenheten. Mindretallsforslaget vil legge mer vekt på å fremme næringslivet i bygdene gjennom en bærekraftig styring og bruk av statsallmenningene.

2. Generelle regler om den jordbrukstilknyttede bruksretten (allmenningsretten)

Vilkårene og innholdet i allmenningsretten videreføres; bruksretten til statsallmenningene ligger til jordbrukseiendommer i bygd eller grend som fra gammel tid har utøvd slik bruksrett i allmenningen. Retten kan utøves på en måte som til enhver tid er i samsvar med rasjonell bruk, og som er naturlig etter «tida og tilhøva». Allmenningsrett kan ikke fradeles den jordbrukseiendommen som retten ligger til.

Et nytt moment er at fjellstyrene skal føre register over eiendommer som har slik bruksrett og karakteren over bruksretten. Dette skal danne grunnlag for innkalling til årsmøte i allmenningen, hvem som har styre- og stemmerett og hvem som er valgbare som bruksrettshavere til fjellstyret.

Allmenningsretten faller bort dersom jordbruksdrifta på eiendommen blir lagt ned og jorda blir nytta til et annet formål enn jordbruk, eller at eiendommen på annen måte mister karakter av å være en jordbrukseiendom.

3. Administrasjon og organisatoriske regler

Bestemmelsene om fjellstyre følger langt på veg gjeldende lov. I hver kommune hvor det er statsallmenning skal det være fjellstyre. Hovedregelen er at det skal være fem medlemmer, herav to representanter for de med allmenningsrett. Jakt-, fiske-, frilufts- og allmenne interesser skal være representert. Flertallet av representantene skal være bosatte i det området allmenningen ligger eller i grend eller bygd der innbyggerne fra gammel tid tar utøvd bruksrett (innenbygdsboende etter reglene om jakt og fiske). I kommuner med flere allmenninger skal kommunestyret avgjøre om det skal være ett eller flere fjellstyrer.

Mindretallet mener at det skal være ett fjellstyre i kommunen, også i kommuner med flere statsallmenninger. Fjellstyret skal ha fem medlemmer, herav to med allmenningsrett, én representant for jakt og fiske som er innenbygdsboende etter reglene om jakt og fiske, én representant for friluftsliv, jakt og fiske ellers, og en representant for allmenne interesser ellers.

Det er kommunestyret som oppnevner fjellstyret. En vesentlig endring med lovforslaget er at årsmøtet i allmenningen fremmer forslag til kommunestyret om representanter for de med jordbrukstilknyttet bruksrett. Kommunestyret må velge representanter blant de som er foreslått fra årsmøtet i allmenningen, så langt som råd er.

Styremedlemmene skal ha en rimelig godtgjørelse som dekkes av fjellkassa. Det er fjellstyret som fastsetter godtgjørelsen. Mindretallet mener at kommunestyret bør fastsette godtgjørelsene.

Fjellstyret skal administrere bruksrettene etter kapittel 4, og forvalte jakt og fiske etter kapittel 5, og ellers forvalte allmenningen slik det går fram av lova så langt annet ikke er fastsatt ved lov. Fjellstyret skal også forvalte skogen i statsallmenninger med virkesrett (ikke Øyer). Mindretallet mener fjellstyret ikke skal forvalte skogen og at dette bør ligge til grunneier Statskog SF.

Som før skal fjellstyret utøve grunneierrollen i forhold til å kunne forby eller redusere motorferdsel i statsallmenningen for andre enn Statskog SF. (Myndighet etter motorferdselloven er tillagt kommunen og påvirkes ikke av dette.)

Som før skal fjellstyret utøve grunneierrollen i forhold til å kunne tillate trening av hund i statsallmenningen og fastsette vilkår for dette. Mindretallet mener fjellstyret også skal kunne gi enkeltstående løyver til hundetrening som ikke betinger tilretteleggingstiltak.

Hvert fjellstyre skal ha ei fjellkasse og inntektene går inn i fjellkassa. Midlene disponeres av fjellstyret til egen drift og tiltak i allmenningen. Fjellstyret kan tildele midler til de med bruksrett for tiltak i allmenningen, det kan også gis tilskudd til allmennyttige formål innenfor allmenningsbygdene. Mindretallet mener det først må avsettes midler til sikring og forbedring av allmenningen med sikte på en best mulig utnyttelse av produksjonsgrunnlaget og på det framtidige behovet for de med bruksrett.

4. Bruksretter som ligger til jordbrukseiendommer

Lovforslaget legger opp til å videreføre hovedinnholdet i de gamle jordbrukstilknyttede bruksrettene, bl.a. rett til beite med så stor buskap som garden kan vinterfø. Fjellstyret gis også rett til å utvise inngjerda beiteareal og areal til gjeterbu. I gjeldende fjellov er også fjellstyret tillagt rett til å utvise tilleggsjord til bruk med allmenningsrett. I det nye lovforslaget gis bruk med allmenningsrett en rett til å få utvist tilleggsjord dersom det kan dokumenteres et behov. Dette er en styrking av bruksretten. Den som får utvist tilleggsjord kan ikke leie denne ut. Det har i utvalget vært dissens om adgangen til å leie ut tilleggsjord. Mindretallet i utvalget ville ha den «gamle» formuleringen med at fjellstyret har rett til å vise ut tilleggsjord.

Retten til tilleggsjord faller bort dersom arealet ikke har vært brukt de siste ti årene. Arealet kan da utvises på ny til tidligere bruker eller annen bruker. I gjeldende regelverk faller retten bort etter fem år. Mot før blir det nå gjort tydelig i lovverket at den som har fått tilleggsjord ikke har rett til å leie den bort.

Seterretten videreføres, likeledes den såkalte 20-års regelen som sier at om setra ikke har vært i drift i en periode på 20 år så faller seterretten bort. Den som mister seterretten vil få ei viss tid til å fjerne seterhusene om disse ikke blir overført til evt. ny seterbruker.

I tilfeller der bruk har mista allmenningsretten skal fjellstyret fatte vedtak om at også seterretten har bortfalt. Mindretallet ønsker åpning for at seterbrukeren kan søke Statskog SF om å få ha husene stående og at en i det følgende kan overdra tomta som feste eller salg. Utvalgets innstilling vil være en innskjerping mot den praksis som har vært i mange fjellstyrer om at seterbrukeren i enkelte tilfeller har fått søke Statskog SF om å få beholde seterhusene ved feste av tomt.

Utvalget mener bruk med allmenningsrett alene eller sammen med andre kan få bygge ut mindre kraftverk til bruk i egen næring innenfor statsallmenningen. Mindre kraftverk er anlegg som faller under konsesjonsgrensene i vannfallrettighetslova § 2 første ledd (inntil 4000 naturhestekrefter – ca. 3 kW). Mindretallet ønsker samme adgang, men med en

anleggsbegrensning som gjelder det behovet brukerne har ved forsyning av egne setre eller gardsbruk.

5. Jakt, fangst, felling og fiske

Utvalget støtter en videreføring av gjeldende regelverk for jakt og fiske i statsallmenningene, herunder ordningen med prisrammer. Begrepet «innenbygdsboende» vil ikke endre karakter, for bl.a. småviltjakt og fiske vil begrepet «innenbygdsboende» være knyttet til kommunegrensene slik de var i 1956, for storvilt- og rovviltjakt gjelder kommunegrensene fra 28. oktober 2015.

Som før vil fjellstyret ha adgang til å differensiere prisen på småviltjakt mellom innenbygdsboende og utenbygdsboende, det samme gjelder pris på jaktkort med og uten hund. Som før er det ikke adgang til å ha differensiert pris på storviltjakt.

Fiske med faststående redskap skal som før være forbeholdt innenbygdsboende, med adgang for fjellstyret til å gi tillatelse til utenbygdsboende, såfremt dette ikke går utover de innenbygdsboendes rettigheter.

6. Grunndisponering

Grunndisponering gjelder større, varige, fysiske inngrep i grunnen som ikke er en konsekvens av bruksrettsutøving eller som følger av anna særskilt rettsgrunnlag. Det er etter loven kun Statskog SF som kan gjøre grunndisponeringer med mindre anna er fastsatt ved lov. Før Statskog SF tar avgjørelse om grunndisponering, skal fjellstyret og i tilfellet allmenningsstyret uttale seg om tiltaket. Dette er altså en uttalerett, ikke en rett til å begrense eller forby. Mindretallet vil unnta fjellstyret uttalerett ved grunndisponeringstiltak.

Avhendelse/salg av grunn kan kun skje ved jord som er arrondert til gardsbruk, i særlige tilfeller byggetomter for bolighus eller ved innløsning av slike tomter etter tomtefestelova. Mindretallet ønsker en annen tilnærming, der det kan selges grunn for byggetomter for boliger eller fritidsbebyggelse, samt tomt til seterhus ved bortfall av seterrett.

Inntektene som følger av grunndisponering skal deles likt mellom fjellkassa og grunneierfondet. Midlene i grunneierfondet skal gå til dekning av kostnader ved administrasjon av statsallmenningen, og til en fellesorganisasjon for fjellstyrene. Overskudd av grunneierfondet skal gå til tiltak i allmenningene. Dette er en endring som vil tilbakeføre en større andel av inntektene fra grunndisponering til lokal forvaltning. Slik det er nå er det kun inntekter fra bortfester til hytter og hoteller som deles, resten går uavkorta til grunneierfondet som forvaltes av Statskog SF. Mindretallet ønsker en slik inntektsforvaltning at Statskog SF i første omgang skal få dekket sine egne driftskostnader, dernest skal midlene fordeles likt mellom grunneierfondet og fjellkassa. Mindretallet ønsker videre at inntekter fra før ny lov trer i kraft kun skal deles når dette er inntekter fra bortfester av tomter til hytter og hoteller.

7. Skogforvaltning

Dette gjelder kun for statsallmenninger med virkesrett. I Øyer statsallmenning forvaltes virkesretten etter bygdeallmenningslova. Det er totalt 6 statsallmenninger i Norge som har denne ordningen. Etter bestemmelsene i § 52 i *Lov om Skovvæsenet fra 1863* kunne staten overføre virkesretten i statsallmenninger som det offentlige ikke fant hensiktsmessig å forvalte. Staten fattet derfor i 1947 vedtak om overføring til lokal forvaltning. Det er Øyer Almenning som i dag forvalter virkesretten på vegne av 267 virkesberettigede eiendommer. Bygdeallmenningslova er ikke berørt av forslaget til ny statsallmenningslovgivning. For en samlet gjennomgang av lovforslaget nevnes her også utdrag fra lovforslaget om skogforvaltning.

Utvalget går inn for at fjellstyret skal overta skogforvaltningen fra Statskog SF. I de statsallmenninger hvor det ikke er virkesrett skal Statskog SF forvalte skogen som i dag. Mindretallet vil fortsatt la Statskog SF forvalte skogen.

En videreføring fra statsallmenningslova er at virkesrettshaverne med 2/3-dels tilslutning har adgang til å søke fellesorganisasjonen om at statsallmenningen skal bli forvalta etter bygdeallmenningslova. Det er kommunestyret som skal avgjøre søknaden etter framlegg fra fellesorganisasjonen. Likeledes har virkesrettshaverne i allmenninger drevet etter bygdeallmenningslova adgang til å søke om at statsallmenningen ikke lenger skal forvaltes etter bygdeallmenningslova. Mindretallet ønsker at det er fellesorganisasjonen som skal fatte vedtak om virkesrettsoverføring, etter at kommunen har uttalt seg og Statskog SF har samtykket.

Inntektene fra skogsdrift skal gå inn på et allmenningsfond som forvaltes av fjellstyret. Allmenningsfondet skal brukes til å dekke virkesretten og investeringer i skogen i allmenningen. Mindretallet mener Statskog SF skal ha adgang til å beslutte at det ikke skal være et allmenningsfond, videre at det ikke skal være allmenningsfond der Statskog SF garanterer for virkesretten. Mindretallet mener også at allmenningsfondet skal forvaltes av fjellstyret og Statskog SF i fellesskap.

Erstatninger etter vern med hjemmel i naturmangfoldloven skal tilføres allmenningsfondet. Det er kun avkastning etter dekning av inflasjon som kan disponeres, og bare til å dekke virkesretten der den ikke kan dekkes på annen måte.

8. Utleie

Fjellstyret gis adgang til å leie ut areal til bl.a. husdyrbeite og gjeterbu, seter eller tilleggsjord som bruksrettshaverne ikke har bruk for.

9. Oppsyn

Utvalget foreslår en videreføring av at personell ansatt av fjellstyret skal føre tilsyn med statsallmenningen for grunneier og utføre allmenne oppgaver. Oppsynsoppgaven gjelder, i

tillegg til å forvalte fjellovens bestemmelser, å føre kontroll med at lovene nevnt i naturoppsynslova § 2 blir overholdt i statsallmenningen.

Oppsynspersonellet kan gis politifullmakt etter § 20 i politilova. Oppsynet skal lønnes av fjellkassa, men fjellstyret har rett på å få refundert utgiftene til de offentligrettslige oppgavene av staten.

Mindretallet mener fjellstyret skal utføre oppsyn med jakt og fiske, utøvelse av bruksrettene og eiendommen kun etter avtale med grunneier. Mindretallsforslaget innebærer en begrensning i SNO sin mulighet til å kjøpe tjenester fra fjellstyrene. Det vil innebære en myndighetsoverføring fra lokale til sentrale styresmakter og en redusert mulighet til at samme mannskap kan utøve flere oppgaver.

10. Endringer i anna lovverk

Utvalget foreslår også endringer i anna lovverk som vil være tilpasninger som følge av de endringer som foreslås for fjellova. Her trekkes særlig fram endring i jordlova § 8 som etter lovforslaget unntar jordbruksareal i statsallmenningene som er utvist av fjellstyret for driveplikt.

Vurdering:
Saken gjelder høring på en NOU om ny fjellov. Denne loven skal gi de overordna rammene for den lokale forvaltningen av statsallmenningen. I Øyer er det Øyer fjellstyre som forvalter fjellovens virkeområde, Øyer Almenning forvalter skogen og virkesretten etter bygdeallmenningsloven. En lovendring som foreslått vil derfor ha mindre betydning for forvaltningen av Øyer statsallmenning enn for de fleste andre statsallmenninger.

Lovforslaget styrker det lokale selvstyret og innebærer en overføring av oppgaver fra statlig til lokalt folkevalgt nivå. Forslaget legger til rette for mer lokal verdiskapning basert på ressursene i statsallmenningene. Det bidrar til bevaring av viktige rettigheter og tradisjoner innen jord- og skogbruk, jakt, fiske og friluftsliv.

Det er viktig med ryddighet mellom ulike forvaltningsledd og at det er klare skiller mellom de ulike rettsområder. Fra kommunen ser en det som positivt at det foretas en gjennomgang av disse lovverkene, mellom anna for å tydeliggjøre hvilken rolle både Statskog SF, fjellstyret og kommunen har i saker som går på arealbruk, tiltak og forvaltning av grunneierrollen i statsallmenningen.

Det er også viktig at denne lovgjennomgangen kommer nå og ikke utsettes på ubestemt tid. En ser, mellom anna som utslag av regionreformen, at beslutninger i større og større grad tas lengre fra der distriktsbefolkningen bor. Dette er en utvikling som forsterkes med tiden, ettersom bosettingsmønsteret i stadig sterkere grad bærer preg av sentralisering mot regionsentre og hovedstadsområdet. På den måten taper distriktene gradvis demokratisk kraft og råderett over egne ressurser.

Utvalget som fremmet NOU 2018:11 har vært bredt sammensatt med representanter fra de ulike brukerinteressene. Flertallets konklusjoner bærer derfor i stor utstrekning preg av å

være ferdigforhandlede kompromisser mellom ulike interesser. Gjennomgående har forslagene som støtter lokale landbruks- og bruksretter flertall i innstillingen. Beklageligvis er det dissens på mange av disse punktene. Det er derfor grunn til å anta at mindretallet vil ha betydelig politisk innflytelse og påvirkningskraft, både i høringsprosessen og i etterfølgende stortingsbehandling.

I det følgende kommer en gjennomgang av saksutvalgets mening om utvalgte emner i det konkrete lovforslaget, som anses å være relevante både i Øyer og i statsallmenningsforvaltningen for øvrig.

Statsallmenningen som fellesressurs

Fjellet har til alle tider vært en viktig ressurs for befolkningen i bygda. Likeledes er statsallmenningene en viktig fellesressurs for befolkningen i landet. Statsallmenningen sikrer mellom anna at bruksberettigede garder har beiterett, seterrett og virkesrett. Befolkningen for øvrig har rett til jakt og fiske og kan ellers høste av de fornybare ressurser som fjellet gir. Dersom fjellet hadde vært i privat eie hadde ressurstilgangen trolig vært langt mer begrenset for allmenheten. Man ser i samfunnet i dag et økende press for at statsallmenningene sine ressurser i mindre grad skal favorisere innenbygdsboende og at alle innbyggerne i Norge i større grad skal ha lik tilgang til bl.a. jakt og fiske. Lokalt forsterkes presset med en stadig økende fritidsbebyggelse og at man i markedsføringen av private eiendomsprosjekter legger stor vekt på tilgangen til fellesressursene i fjellet.

Det er viktig å påse at rettigheter som ligger til lokal landbruksnæring og lokalbefolkningen ikke svekkes eller forsvinner ved sammenslåingen av disse lovene. Flertallet i utvalget ønsker å sikre disse rettighetene gjennom lovforslaget, det er derfor viktig å markere tilslutning til lovforslaget på overordnet nivå. I tillegg kunne en ønske en presisering i formålsparagrafen av at loven har til formål å legge til rette for en bærekraftig bruk av statsallmenningen *som fellesressurs*.

Det dynamiske elementet i allmenningsretten

Innholdet i bruksretter som er etablert gjennom lang tids bruk, kan ikke oppheves ved lov uten erstatning. Samtidig ser en at i takt med drifts- og rasjonaliseringsutvikling i landbruket, er det mange eldre bruksmåter som naturlig faller ut, uten at de blir erstattet med noe annet. Dersom bruksretter faller bort uten at de blir erstattet vil allmenningsretten gradvis bli redusert. Det er derfor viktig å ivareta prinsippet om at bruksrettene må kunne utvikles «i samsvar med tida og tilhøva». I dette må ligge at gardsbruk med allmenningsrett må kunne utøve allmenningsretten på nye måter for å supplere det eksisterende ressursgrunnlaget på garden og danne mulighet for nye næringer. En ser samtidig at nye driftsformer i landbruket, kombinert med nye krav, kan gi grunnlag for en anna og utvida bruk enn det som en tradisjonelt har regna for alminnelige bruksbehov. Dette synes å være ivaretatt ved lovforslaget.

Sammensetning, oppnevning og virkeområdet for fjellstyret

Med lovforslaget vil det nye fjellstyret erstatte både det gamle fjellstyret og allmenningsstyret, men unntak av Øyer og de andre statsallmenningene der skogen blir forvalta etter bygdeallmenningslova. Dette innebærer en forenkling ved at de ulike bruksrettene blir underlagt det samme forvaltningsleddet. Det kan gjøre det lettere å

balansere de ulike bruksmåtene mot hverandre. Det kan også bidra til et større lokalt engasjement for statsallmenningsforvaltningen som helhet. Samtidig må en forutsette at rettighetshaverne opplever at dette ikke går utover rettighetsvernet.

Utvalget foreslår at fjellstyret i hovedsak skal være sammensatt av fem representanter, herunder to med bruksrett. Etter mandatet skulle utvalget legge vekt på betydningen av bl.a. det lokale selvstyre, herunder om det er formålstjenlig å bringe kommunene sterkere inn i forvaltningen av statsallmenningene. For allmenningsretten er det viktig at allmenningsårsmøtet selv nominerer sine representanter til fjellstyret. Samtidig opprettholdes kommunestyrets myndighet ved at det er kommunestyret som oppnevner fjellstyret.

Det skal som hovedregel være fem representanter i fjellstyret. Mindretallet vil at dette skal være absolutt. En ser det som viktig å ha muligheten til at fjellstyret kan ha flere representanter enn fem. Med tanke på eventuelle framtidige kommunesammenslåinger er det mellom anna viktig at fjellstyret kan ha tilstrekkelig representasjon fra alle statsallmenningene i en ny kommunekonstellasjon. Det er og viktig at kommunen kan velge å ha flere fjellstyrer enn ett, slik at en har muligheten til å opprettholde den gamle fjellstyrestrukturen etter kommunesammenslåing. Kommunestyret får etter lovforslaget en viktig rolle som premissgiver for lokal statsallmenningsforvaltning.

Jordbrukstilknyttede bruksretter

Bruksrettene som ligger til jordbrukseiendommene videreføres i stor grad som før. Det er likevel noen endringer som bør drøftes nærmere.

Det foreslås at fjellstyret skal føre et eget register over eiendommer med jordbrukstilknytta bruksrett per statsallmenning. Ved innføring av et slikt bruksrettsregister bør dette fra sentralt hold kobles mot matrikkelen slik at bruksrettsregisteret til enhver tid er oppdatert. Da vil bl.a. eierskifter på landbrukseiendommer ikke fordre rutiner for løpende a-jourhold fra fjellstyrets side.

I den gamle fjellova gis fjellstyret adgang til å utvise tilleggsjord etter dokumentert søknad. Flertallsinnstillinga legger opp til at bruk med allmenningsrett har rett til å få utvist tilleggsjord. Dette er en styrking av allmenningsretten ved at det klargjør et tidligere uavklart bruksrettsforhold. Dette vil sidestille tilleggsjord som rettighet på samme nivå som seterrett. Spørsmålet er så om dette kan gi utilsiktede utslag, eksempelvis ved at enkeltbruk får enerett til en for stor andel av fellesressursen. Det er viktig at fjellstyret kan legge rammer for utvisning, mellom anna for å påse at arealbruken blir effektiv, i samsvar med de faktiske behov og at bruksretten utvikler seg i takt med ei normal bruksutvikling i jordbruket.

Når det gjelder adgangen til utleie har flertallsinnstillingen ikke åpnet for at tilleggsjord kan leies bort. Det foreslås også at retten til tilleggsjord opphører etter 10 år med manglende drift mot før 5 år. Samtidig foreslås det at drivepliktbestemmelsen i jordloven § 8 endres slik at det ikke skal være driveplikt for jordbruksareal utvist i statsallmenning. Dette er en tydeliggjøring av regelverket. I gjeldende lov heter det at rett til utvist tilleggsjord faller bort etter fem år ute av bruk. Det har ikke vært klart om utleie kan anses som bruk. En praktisk konsekvens av dette er at dyrkamark i statsallmenning kan ligge brakk i 9 år uten at verken

kommunen eller fjellstyret kan følge opp. Det er heller ikke adgang for andre med bruksrett til å kunne nytte disse arealene. I enkelte tilfeller, og av ulike årsaker, kan drifta på en gard bli lagt ned for senere å bli gjenopptatt. Saksutvalget mener at adgang til utleie og fortsatt driveplikt ville tjene de bruksberettigede, landbruksnæringa og samfunnet best.

Bruk som har mista allmenningsretten mister følgelig og retten til seter. Mindretallet har foreslått at seterbrukeren i slike tilfeller kan søke Statskog SF om tomt slik at seterhusene kan beholdes. I tilfelle Statskog SF får delt fra tomt kan denne enten festes bort eller selges til den tidligere seterbrukeren. Foruten adgangen til salg, er mindretallsforslaget i tråd med en praksis som har vært utvist i mange statsallmenninger. Den som mister seterretten bør ikke ha rett til å ha seterhusene stående. Statskog SF bør imidlertid etter samtykke fra fjellstyret ha adgang til å kunne søke slik tomt fradelt. Dette kan i mange tilfeller være nøkkelen til å kunne gjennomføre en bruksrasjonalisering av mindre og urasjonelle landbrukseiendommer. Seterhusene kan også ha status som verneverdig bygg (SEFRAK) som gjøre at en av hensyn til bygningsvernet bør la husene ble stående.

Jakt, fangst, felling og fiske

Utvalget støtter en videreføring av gjeldende regelverk knytta til jakt og fiske. Det innebærer at innenbygdsboendes rettigheter både til småviltjakt med hund og fiske med faststående redskap og oter ligger fast. Dette er attraktive knapphetsgoder som er viktige for bo- og livskvalitet for distriktsbefolkningen. Det er også grunn til å anta et disse ressursene blir bedre ivaretatt og forvalta i et langsiktig perspektiv med slike begrensninger i allmennhetens tilgang. Samtidig er det viktig at fjellstyret har frihet mellom anna til å tillate at andre enn innenbygdsboende kan jakte villrein og fiske med faststående redskap og oter. Dette både for en aktiv bestandsforvaltning og for inntekter til fjellkassa.

Utvalget har i § 5-12 valgt en formulering om at de som er fast bosette i Norge skal ha rett til *«under like vilkår»* å kunne jakte storvilt i statsallmenningene. Dette skaper tvil om den etablerte forståelsen av uttrykket «*rimeleg balanse»* i tredje ledd om fordeling av antall fellingstillatelser mellom innen- og utenbygdsboende. En har i statsallmenningene praktisert en 60/40-fordeling mellom innen- og utenbygdsboende, mellom anna for å ha fleksibilitet ved endringer i antall fellingstillatelser mellom jaktvald. En legger til grunn at utvalget vil videreføre dagens jaktregime og at de innenbygdsboendes rettigheter ikke skal svekkes. Derfor anbefales det at formuleringen *«under like vilkår»* i første ledd tas bort.

Grunndisponering

Grunndisponering er større fysiske og varige inngrep som ikke er omfatta av bruksrettsutøvelse. Dette er en rett som ligger til grunneier Statskog SF. Utvalget vil videreføre dette. Før Statskog SF tar avgjørelse om grunndisponering skal fjellstyret og i tilfelle allmenningsstyret, uttale seg om tiltaket. Mindretallet ønsker ikke denne uttaleretten. Det er viktig at bruksrettsinteressene har adgang til å uttale seg om grunndisponeringstiltak for å beskytte de gamle rettighetene. Iht. mandatet skal handlingsrommet til det lokale selvstyret videreføres og helst styrkes. Kommunen mener derfor det er viktig at fjellstyret og allmenningsstyret gis anledning til å uttale seg før det fattes beslutning om grunndisponeringstiltak.

Et sentralt prinsipp i forvaltningen av statsallmenningene er at allmenningsgrunn som hovedregel ikke kan avhendes. Dette prinsippet er viktig for en langsiktig forvaltning av ressursene og for å dempe presset på utbygging av statsallmenningsgrunn. Dette er likevel ikke til hinder for at det kan inngås festeavtaler. Utvalget vil videreføre dette prinsippet, men mindretallet ønsker adgang til å selge tomter til bolig- og fritidsbebyggelse. Lokalt vil mindretallsforslaget kunne gi store konsekvenser. Fritidsbebyggelsen ligger i dag i hovedsak under allmenningsgrensa. Dersom adgangen til å selge tomter på allmenningsgrunn lettes, er det grunn for å tro at grunneier vil få økt motivasjon for å legge press på lokale myndigheter for omregulering.

Tomter som er lagt ut i statsallmenningen er i hovedsak opprettet som fester. Ut fra økonomiske hensyn mener utvalget at dette fortatt bør være slik. Dette begrunnes med at festeavtaler vil gi størst økonomisk gevinst over tid og det vil gi fjellstyret jevne og forutsigbare inntekter.

Lovforslaget innebærer en rendyrking av Statskog SF sin rolle som grunneier i statsallmenningene, herunder forvaltningen av grunneierfondet. Alle bruttoinntekter fra grunndisponering foreslås delt likt mellom fjellkassa og grunneierfondet. Mindretallet ønsker at alle inntektene skal tilfalle grunneierfondet. Statskog SF skal først få dekket sine kostnader til drift og administrasjon av statsallmenningen, deretter skal midlene hvert år deles mellom grunneierfondet og fjellkassa. Mindretallets forslag vil medføre at mindre av f.eks. festeinntekter, inntekter fra fallretter og engangsinntekter føres tilbake til lokalsamfunnet. Flertallet mener at Statskog SF bør ha tilstrekkelig inntektsgrunnlag både til drift, forvaltning og utvikling fra grunneierfondet slik forslaget foreligger. Fra kommunens side er det viktig å gi støtte til flertallsforslaget.

<u>Skogforvaltningen i statsallmenninger med virkesrett</u>
Flertallsforslaget vil lovfeste at fjellstyret skal ha ansvaret for skogen og virkesretten. Dette innebærer at inntektene av skogsdrift, etter at virkesretten er dekket, vil komme det lokale fellesskapet til gode. Mindretallet mener at Statskog SF fortsatt bør forvalte skogen ut fra effektivitetshensyn.

Under konferansen 9. januar i Øyer om ny fjellov framførte Statskog SF sin representant grunneiers foreløpige synspunkter på lovforslaget. Mellom anna ble det framført at Statskog SF ved fortsatt å drifte skogen vil kunne forvalte denne på en mer effektiv måte enn om dette skulle utføres av det lokale fjellstyret. Fra kommunalt hold legger en til grunn at prinsippet om et utholdende skogbruk i et langsiktig perspektiv gjelder uansett hvem som forvalter skogen. Erfaringer lokalt tilsier at Statskog SF historisk sett ikke har utmerket seg med vesentlig bedre skogforvaltning enn skogeierne for øvrig.

Flertallsforslaget går inn for en videreføring av allmenningsfondet og at inntektene etter skogsdrift skal tilfalle fondet. Allmenningsfondet skal administreres av fjellstyret og brukes til å dekke virkesretten og investeringer i skogen i allmenningen. Mindretallsforslaget vil at allmenningsfondet skal forvaltes av fjellstyret og Statskog SF i fellesskap. Mindretallet mener og at dersom Statskog SF garanterer for virkesretten skal allmenningsfondet avvikles og overføres Statskog SF. En konsekvens av mindretallsforslaget kan f.eks. være at engangserstatninger etter skogvern tilfaller Statskog SF og ikke den aktuelle allmenning.

Dette vil svekke allmenningsretten og sikkerheten for at avkastningen på skogsverdiene beholdes lokalt.

Oppsyn
Flertallet går inn for en videreføring av ordningen med at personell ansatt av fjellstyrene kan utøve oppsyn på vegne av grunneier, utføre allmenne oppgaver samt føre kontroll iht. de offentligrettslige oppgaver nevnt i naturoppsynslova § 2. m.m. Lovforslaget innebærer adgang til å gi forskrift om bestemmelser knytta til offentligrettslig oppsyn. Forskrift vil avløse oppsynsinstruksen fra 1995.

Fra lokalt hold synes det som mest fornuftig at personell ansatt av fjellstyrene utfører flest mulig oppsynsoppgaver. Ansatte i de lokale fjellstyrene er i stor grad personer med lokal tilhørighet, lokalkunnskap og erfaring fra oppsyn i statsallmenningen. Det vil være rasjonelt å kunne utføre flere tilsyns- og oppsynsoppgaver med samme personell. Eksempelvis vil det begrense behovet for motorferdsel i utmark. Det vil styrke de lokale fjellstyrene med stedlig representasjon som serviceledd utad og bindeledd mellom statsallmenningsforvaltingen og allmenheten. I kommuner med nasjonalparker gir dette godt grunnlag for samarbeid mellom fjellstyret og nasjonalparkforvaltningen. For kommunene kan et tett samarbeid med oppsynsmyndigheten også være positivt mht tilsynet med vedtak fattet etter plan og bygningsloven.

Mindretallet ønsker å rendyrke fjellstyrenes oppsynsansvar til å gjelde jakt, fiske, utøvelse av bruksrettene og at det kan utøves oppsyn på vegne av grunneier. Dette vil flytte mye av de lokale fjellstyrenes myndighet over til staten og Statens naturoppsyn (SNO). Mindretallsforslaget vil styrke SNO sin posisjon og statens forlengede myndighet ute i distriktene og er i strid med mandatet om å gi mer myndighet til det lokale selvstyret.

Rådmannen har ingen kommentarer til saksutredningen og støtter saksutvalgets forslag til vedtak.

Saksutvalgets forslag til vedtak:
Kommunestyret avgir følgende høringsuttalelse til NOU 2018:11 :

1. Øyer kommune støtter hovedlinjene i lovutkastet i NOU 2018:11. Kommunen støtter at fjelloven og statsallmenningsloven avløses av en ny fjellov. Dette vil befeste de gamle bruksrettene i statsallmenningene. Det er positivt at den nye loven skal hete *Fjelloven.* Det framhever fjellet som begrep, med de ressurser og herligheter man i allmenningsbygdene fra gammel tid har basert mye av eksistensgrunnlaget på. Det vil klargjøre bruksrettslige forhold som tidligere har vært uklare og tydeliggjøre forvaltningen av de ulike bruksrettene. Kommunen mener det er viktig at lovarbeidet fullføres nå og at en ny fjellov er i tråd med mandatet for lovutvalgets arbeid.
2. Statsallmenningen er en viktig fellesressurs for gardsbruk med bruksrett, de virkesberettigede og bygdefolket for øvrig. For å styrke vernet om bruksrettene, mulighetene for næringsutvikling innenfor de etablerte bruksrettene og allmenhetens interesser mot særinteresser, er det et ønske at formålsparagrafen § 1-1 presiserer at

statsallmenningen er en fellesressurs. Nytt forslag til § 1-1 første ledd, første punktum lyder som følger: «Denne lova har til formål å legge til rette for ein berekraftig bruk av statsallmenningene *som fellesressurs*, til beste for dei med allmenningsrett, for samisk reindrift, for allmenningsbygdene og for allmenta.»

3. Øyer kommune mener det dynamiske elementet i allmenningsretten er godt ivaretatt ved lovforslaget og støtter prinsippet om at bruksrettene må kunne utvikles «i samsvar med tida og tilhøva» omtalt i §2-2. Dette er viktig for å opprettholde bruksretten selv i omstillingstider hvor det kan være behov for å nytte naturressursgrunnlaget på nye måter i jordbruket.
4. Øyer kommune støtter forslaget til § 2-5 om at det opprettes et bruksrettsregister for hver statsallmenning. Kommunen mener Staten må legge til rette for at bruksrettsregisteret tilknyttes matrikkelen for å oppnå en effektiv drift av systemene.
5. Øyer kommune støtter forslaget til § 3-1 om at kommunestyret skal utnevne fjellstyret etter den foreslåtte sammensetning. Herunder at kommunestyret skal velge de bruksberettigedes representanter blant de som er forslått av allmenningsårsmøtet. Det er viktig at antall representanter i fjellstyret kan være flere enn fem. På en slik måte sikres adgang til en gjennomgående representasjon ved eventuelle kommunesammenslåinger der det berører flere statsallmenninger.
6. Øyer kommune støtter at de bruksberettigedes rett til tilleggsjord klargjøres i § 4-4. Samtidig er det viktig å understreke at fjellstyret må legge klare rammer for utvisning for å sikre en effektiv arealutnyttelse i samsvar med de faktiske behov. Kommunen støtter mindretallsforslaget om at utvist tilleggsjord kan leies bort etter samtykke fra fjellstyret. Utleie bør kun tillates til andre bruk med bruksrett. Det vil sikre allmenningsbrukets ressurser også i perioder med redusert eller opphold av egen drift. Det vil fremme en aktiv bruk av arealressursene og kan være til gagn for andre eiendommer med allmenningsrett. Kommunen tilrår at driveplikten i jordloven § 8 opprettholdes også for jord utvist av fjellstyret i statsallmenningen.
7. Øyer kommune støtter mindretallets forslag til § 4-11 om at seterbrukere som har mistet allmenningsretten kan søke Statskog SF om å beholde seterhusene på festet tomt. Dette bør være en adgang som kan nyttes i enkelte tilfeller der det eksempelvis kan være hensyn til bygningsvern som gjør seg gjeldende. Det kan og bidra til bruksrasjonalisering av mindre og urasjonelle landbrukseiendommer. Kommunen støtter ikke at tomta kan opprettes som selveiertomt.
8. Øyer kommune støtter at gjeldende regler for jakt og fiske videreføres i kapittel 5. Særlig viktig framholdes betydningen av de innenbygdsboendes rettigheter, dette er privilegier som fortsatt bør forbeholdes de som bor i allmenningsbygdene. Det foreslås at formuleringen *«under like vilkår»* i §5-12 første ledd fjernes.
9. Øyer kommune mener at det lokale selvstyret bør styrkes og at grunndisponeringstiltak ikke kan gjennomføres uten at fjellstyret og i tilfelle allmenningsstyret samtykker. § 6-1 tredje ledd bør omformuleres tilsvarende.

10. Øyer kommune støtter lovforslaget i § 6-2 som forbyr salg av statsallmenningsgrunn med de unntakene som følger av lov. Dette er viktig for å demme opp mot utbyggingsinteresser og at statsallmenningsgrunn blir gjenstand for eiendomsspekulasjon.
11. Øyer kommune støtter lovforslaget i § 6-4 om at alle brutto inntekter etter grunndisponering skal fordeles likt mellom fjellkassa og grunneierfondet. Dette er viktig for å kunne tilbakeføre det økonomiske utbyttet av de gevinster som skapes lokalt til bruk i og for allmenningene.
12. Øyer kommune støtter lovforslaget i kapittel 7 om at skogforvaltningen i de statsallmenninger hvor det er virkesrett tillegges fjellstyret. Dette vil styrke næringsgrunnlaget lokalt og bidra til at inntektene tilfaller de områder hvor de er skapt.
13. Øyer kommune støtter lovforslaget i § 7-3 som gir de virkesberettigede i statsallmenninger med virkesrett med 2/3-dels flertall adgang til å søke skogen og virkesretten forvalta etter bygdeallmenningsloven.
14. Øyer kommune støtter lovforslaget i § 7-4 om at det skal være allmenningsfond i statsallmenninger med virkesrett og at forvaltningen av allmenningsfondet skal ligge til fjellstyret. Ved grunndisponeringstiltak som ikke gjelder bortfeste til hytter og hoteller, og som legger begrensninger i utnyttelse av virkesretten, bør en forholdsmessig andel av brutto inntekter tilfalle allmenningsfondet.
15. Øyer kommune støtter lovforslaget i kapittel 9 om at fjellstyrene i tillegg til å være oppsyn etter fjellova, også skal føre tilsyn med statsallmenningen for grunneier og utøve kontroll på statens vegne med lovene nevnt i naturoppsynlova § 2 m.m. Kommunen mener det er hensiktsmessig å samle flere oppsynsoppgaver til fjellstyret, dette vil gi god lokal forankring, en kan utnytte ressursene på en bedre måte og det vil gi bedre tjenester for lokalsamfunnet og de som bruker fjellet. Kommunen fraråder mindretallsforslaget til § 9-1 som begrenser adgangen til at ansatte i fjellstyrene kan utføre offentligrettslige oppsynsoppgaver.

Ole Hageløkken
Leder i saksutvalget

Behandling/vedtak i Kommunestyret den 21.02.2019 sak 19/19

Behandling:
Saksutvalget fremmet følgende endringsforslag til punkt 9:
«Øyer kommune ser det som viktig at fjellstyret og i tilfelle allmenningsstyret gis rett til å uttale seg før Statskog SF tar avgjørelser om grunndisponeringstiltak. Kommunen støtter flertallets forslaget til §6-1».

Saksutvalgets forslag til endring ble enstemmig vedtatt med 24 stemmer.

Saksutvalgets forslag til høringsuttalelse ble enstemmig vedtatt med 24 stemmer.

Vedtak:
Kommunestyret avgir følgende høringsuttalelse til NOU 2018:11 :

1. Øyer kommune støtter hovedlinjene i lovutkastet i NOU 2018:11. Kommunen støtter at fjelloven og statsallmenningsloven avløses av en ny fjellov. Dette vil befeste de gamle bruksrettene i statsallmenningene. Det er positivt at den nye loven skal hete *Fjelloven.* Det framhever fjellet som begrep, med de ressurser og herligheter man i allmenningsbygdene fra gammel tid har basert mye av eksistensgrunnlaget på. Det vil klargjøre bruksrettslige forhold som tidligere har vært uklare og tydeliggjøre forvaltningen av de ulike bruksrettene. Kommunen mener det er viktig at lovarbeidet fullføres nå og at en ny fjellov er i tråd med mandatet for lovutvalgets arbeid.
2. Statsallmenningen er en viktig fellesressurs for gardsbruk med bruksrett, de virkesberettigede og bygdefolket for øvrig. For å styrke vernet om bruksrettene, mulighetene for næringsutvikling innenfor de etablerte bruksrettene og allmenhetens interesser mot særinteresser, er det et ønske at formålsparagrafen § 1-1 presiserer at statsallmenningen er en fellesressurs. Nytt forslag til § 1-1 første ledd, første punktum lyder som følger: «Denne lova har til formål å legge til rette for ein berekraftig bruk av statsallmenningene *som fellesressurs*, til beste for dei med allmenningsrett, for samisk reindrift, for allmenningsbygdene og for allmenta.»
3. Øyer kommune mener det dynamiske elementet i allmenningsretten er godt ivaretatt ved lovforslaget og støtter prinsippet om at bruksrettene må kunne utvikles «i samsvar med tida og tilhøva» omtalt i §2-2. Dette er viktig for å opprettholde bruksretten selv i omstillingstider hvor det kan være behov for å nytte naturressursgrunnlaget på nye måter i jordbruket.
4. Øyer kommune støtter forslaget til § 2-5 om at det opprettes et bruksrettsregister for hver statsallmenning. Kommunen mener Staten må legge til rette for at bruksrettsregisteret tilknyttes matrikkelen for å oppnå en effektiv drift av systemene.
5. Øyer kommune støtter forslaget til § 3-1 om at kommunestyret skal utnevne fjellstyret etter den foreslåtte sammensetning. Herunder at kommunestyret skal velge de bruksberettigedes representanter blant de som er forslått av allmenningsårsmøtet. Det er viktig at antall representanter i fjellstyret kan være flere enn fem. På en slik måte sikres adgang til en gjennomgående representasjon ved eventuelle kommunesammenslåinger der det berører flere statsallmenninger.
6. Øyer kommune støtter at de bruksberettigedes rett til tilleggsjord klargjøres i § 4-4. Samtidig er det viktig å understreke at fjellstyret må legge klare rammer for utvisning for å sikre en effektiv arealutnyttelse i samsvar med de faktiske behov. Kommunen støtter mindretallsforslaget om at utvist tilleggsjord kan leies bort etter samtykke fra fjellstyret. Utleie bør kun tillates til andre bruk med bruksrett. Det vil sikre

allmenningsbrukets ressurser også i perioder med redusert eller opphold av egen drift. Det vil fremme en aktiv bruk av arealressursene og kan være til gagn for andre eiendommer med allmenningsrett. Kommunen tilrår at driveplikten i jordloven § 8 opprettholdes også for jord utvist av fjellstyret i statsallmenningen.

7. Øyer kommune støtter mindretallets forslag til § 4-11 om at seterbrukere som har mistet allmenningsretten kan søke Statskog SF om å beholde seterhusene på festet tomt. Dette bør være en adgang som kan nyttes i enkelte tilfeller der det eksempelvis kan være hensyn til bygningsvern som gjør seg gjeldende. Det kan og bidra til bruksrasjonalisering av mindre og urasjonelle landbrukseiendommer. Kommunen støtter ikke at tomta kan opprettes som selveiertomt.
8. Øyer kommune støtter at gjeldende regler for jakt og fiske videreføres i kapittel 5. Særlig viktig framholdes betydningen av de innenbygdsboendes rettigheter, dette er privilegier som fortsatt bør forbeholdes de som bor i allmenningsbygdene. Det foreslås at formuleringen *«under like vilkår»* i §5-12 første ledd fjernes.
9. Øyer kommune ser det som viktig at fjellstyret og i tilfelle allmenningsstyret gis rett til å uttale seg før Statskog SF tar avgjørelser om grunndisponeringstiltak. Kommunen støtter flertallets forslaget til §6-1.
10. Øyer kommune støtter lovforslaget i § 6-2 som forbyr salg av statsallmenningsgrunn med de unntakene som følger av lov. Dette er viktig for å demme opp mot utbyggingsinteresser og at statsallmenningsgrunn blir gjenstand for eiendomsspekulasjon.
11. Øyer kommune støtter lovforslaget i § 6-4 om at alle brutto inntekter etter grunndisponering skal fordeles likt mellom fjellkassa og grunneierfondet. Dette er viktig for å kunne tilbakeføre det økonomiske utbyttet av de gevinster som skapes lokalt til bruk i og for allmenningene.
12. Øyer kommune støtter lovforslaget i kapittel 7 om at skogforvaltningen i de statsallmenninger hvor det er virkesrett tillegges fjellstyret. Dette vil styrke næringsgrunnlaget lokalt og bidra til at inntektene tilfaller de områder hvor de er skapt.
13. Øyer kommune støtter lovforslaget i § 7-3 som gir de virkesberettigede i statsallmenninger med virkesrett med 2/3-dels flertall adgang til å søke skogen og virkesretten forvalta etter bygdeallmenningsloven.
14. Øyer kommune støtter lovforslaget i § 7-4 om at det skal være allmenningsfond i statsallmenninger med virkesrett og at forvaltningen av allmenningsfondet skal ligge til fjellstyret. Ved grunndisponeringstiltak som ikke gjelder bortfeste til hytter og hoteller, og som legger begrensninger i utnyttelse av virkesretten, bør en forholdsmessig andel av brutto inntekter tilfalle allmenningsfondet.
15. Øyer kommune støtter lovforslaget i kapittel 9 om at fjellstyrene i tillegg til å være oppsyn etter fjellova, også skal føre tilsyn med statsallmenningen for grunneier og utøve kontroll på statens vegne med lovene nevnt i naturoppsynlova § 2 m.m. Kommunen mener det er hensiktsmessig å samle flere oppsynsoppgaver til fjellstyret,

dette vil gi god lokal forankring, en kan utnytte ressursene på en bedre måte og det vil gi bedre tjenester for lokalsamfunnet og de som bruker fjellet. Kommunen fraråder mindretallsforslaget til § 9-1 som begrenser adgangen til at ansatte i fjellstyrene kan utføre offentligrettslige oppsynsoppgaver.

Ole Hageløkken
Leder i saksutvalget